

Odgovor na članek dr. Jožeta Mencingerja Strah pred negotovostjo (Dnevnik, Objektiv, 27.2.2016)*

O tezah in teorijah ekonomista dr. Jože Mencingerja v komentarju *Strah pred negotovostjo*, objavljenem v Dnevnikovi prilogi Objektiv, 27. februarja 2016, ne želimo razpravljati. Odgovarjamo le na dele, kjer (ponovno) postavlja trditve in vprašanja, povezana s stresnimi testi slovenskih bank v letih 2013/2014.

Po navedbah dr. Mencingerja "kaže, da so najprej določili številke; tolikšne, kot so bile potrebne, da so stanje v slovenskem bančništvu in gospodarstvu prikazali kot katastrofalno, kar naj bi zagotovilo poslušnost, razprodajo premoženja ter končno uveljavitev »pravega« kapitalizma, v katerem so lastniki vsega vrednega tuje multinacionalke."

Ponovno poudarjamo, da ni bilo s stresnimi testi nobenih manipulacij, o čemer pričajo tudi številke.

1. O stanju gospodarstva in bančništva v obdobju pred izvedbo stresnih testov poleti 2013, tako v Sloveniji kot v svetu - danes priča **vrsta analiz, javno objavljenih dokumentov in podatkov. Banka Slovenije je v Poročilu o vzrokih za nastali kapitalski primanjkljaj bank in vlogi Banke Slovenije**, ki ga je marca 2015 poslala v Državni zbor in je dostopno na spletni strani Banke Slovenije (v nad. *Poročilo za DZ*), posebej opozorila, da je Slovenija korenite spremembe za stabilizacijo razmer v bančnem sistemu sprejela šele konec leta 2013, medtem, ko so številne evrske države objavile celovite programe pomoči finančnemu sektorju že neposredno po sprejetju "Declaration on the concerted European action plan of the Euro area countries" oktobra 2008 (odziv na propad ameriške banke Lehman Brothers). Medtem, ko so evropske banke kapital najbolj krepile v prvih dveh letih krize (2008-2010), je **kapitalska ustreznost slovenskih bank leta 2008 padla pod povprečje EU, nato pa stagnirala oziroma se v letih 2010 in 2012 spustila celo pod raven leta 2008**. Namesto dokapitalizacij je bilo do leta 2013 težišče slovenskih ukrepov na uporabi garancijskih shem, ki so se izkazale za neučinkovite pri pomoči prezadolženim podjetjem, prav tako nismo uporabili ukrepov razbremenitve bremena slabih naložb, kar je imelo širše negativne posledice na "krvno" sliko slovenskih bank in tudi gospodarstva. Brez dodatnega kapitala so bile banke prisiljene krčiti kreditno aktivnost. (Več v *Poročilu za DZ* na str.18-29).

2. Zaradi makroekonomskega položaja Slovenije, kar se je konkretno odrazilo v Priporočilu Sveta EU iz julija 2013 (več o tem v *Poročilu za DZ*, str. 61, 62), ter okoliščin, ki jih omenja sam dr. Mencinger ("opisov »katastrofe« v vseh medijih in vabljenja prave »trojke«"), se je poleti 2013 začel skrbni pregled slovenskih bank. Z namenom, da bi zagotovila **neodvisen pregled in objektivno oceno kapitalskega primanjkljaja ter da bi se izognila morebitnim očitkom o kakršnikoli pristranskosti, je Banka Slovenije za pregled najela neodvisne zunanje specializirane institucije**. Pregled, ki je po enakih standardih potekal tudi v drugih državah z ugotovljenimi makroekonomskimi neravnotežji (Portugalska, Španija, Grčija, Irska, Ciper), je vključeval **pregled kakovosti sredstev – AQR in izvedbo t.i. "bottom up" stresnih testov**. Z AQR se med drugim presodi ustreznost razvrščanja terjatev, vrednotenja zavarovanj in posledično ustreznost oblikovanih oslabitev oz. rezervacij, "bottom up" testi pa pokažejo kapitalsko trdnost banke v primeru realizacije določenih negativnih makroekonomskih okoliščin. Kaj je bilo zajeto v pregled in druge metodološke podrobnosti pregleda podrobno opisuje (na 125 straneh) dokument *Celovito poročilo o skrbnem pregledu bančnega sistema*, ki je dostopen tudi na spletni strani Banke Slovenije (v nad. *Celovito poročilo*).

Zaradi namigov o manipuliranju navedimo, da je bilo v pregled vključenega 70% bančnega sistema (NLB, NKBM, Abanka, Gorenjska banka, Banka Celje, UniCredit banka Slovenije, Hypo Alpe Adria Bank, Raiffeisen bank, Probanka in Factor banka, slednji sta bili zaradi uvedbe postopka nadzorovanega prenehanja naknadno izločeni iz pregleda).

Omenimo le, da so izvajalci pregleda kakovosti sredstev opravili pregled posameznih kreditnih map v osmih sodelujočih institucijah, pregled je zajel **4.253 posojil v okviru petih segmentov (od tega največ, 1038 posojil velikih podjetij in 972 posojil MSP) in 6,8 mrd EUR premoženja**. Pregledana so bila vsa posojila v znesku nad 10 mio EUR v opazovanem portfelju ter predhodno definiran naključen vzorec manjših posojil, za vsako pregledano pogodbo so izvajalci AQR obravnavali **več kot 60 različnih vidikov**, od preteklih statusov posojila do vidikov prestrukturiranja (Podrobneje v *Celovitem poročilu*, v poglavjih 4., 5., 6.).

3. S pregledom portfelja je bilo ugotovljeno, da imajo banke **precej več nedonosnih terjatev, kot so izkazovale**. Med drugim je bilo ugotovljeno, da bi bilo potrebno v povprečju na segment (izjema je kreditiranje prebivalstva) razvrstiti dodatnih 4 % do 13 % bruto izpostavljenosti kot nedonosne (več *Celovito poročilo*, str. 30, 31). Dodatno potrebne oslavitve, ugotovljene po AQR, so po posameznih bankah razkrite tudi v *Poročilu za DZ* (tabela, str. 70) in ravno te so razlog za "skrčenje" kapitala bank, ki ga problematizira dr. Mencinger. Povedano drugače, **pet bank je po AQR izkazovalo negativni kapital, upoštevajoč delniški kapital in podrejene instrumente kapitala**.

4. Temeljni vzrok za razliko, ki jo dr. Mencinger izpostavlja, med rezultatom "top-down" in "bottom up" stresnih testov, izhaja iz različnih metodoloških pristopov. Stresni testi, izvajani po "top down" pristopu so manj natančni, saj se delajo na bolj agregiranih podatkih in so večinoma uporabljeni za kalibriranje pristopa "bottom up". "Bottom up" pristop pa se izvaja na bolj podrobnih podatkih za vsako konkretno banko, v pregled je vključen širši obseg aktive banke in je bolj prilagojen tveganjem, ki so lastna posamezni banki. Običajna mednarodna praksa je, da se stresni testi, ki so podlaga za oceno dodatno potrebnega kapitala, izvajajo po "bottom up" pristopu. Razlike so podrobneje pojasnjene v *Celovitem poročilu*, str.104-108.

5. V omenjenem poročilu je razdelano (na str.16-20) tudi, kako so bile določene predpostavke makroekonomskih scenarijev za stres teste.

6. V letu 2012 in 2013 je bilo zaradi podcenjevanja tveganj in nepravočasnega ukrepanja lastnikov največjih slovenskih bank nezaupanje varčevalcev že tako veliko, da je v omenjenih dveh letih odteklo iz slovenskih bank, predvsem največjih v državni lasti, pol milijarde EUR depozitov gospodinjstev, ki so se po realiziranih dokapitalizacijah potem skupaj s povrnjenim zaupanjem vrnili v domači bančni sistem.

Služba za odnose z javnostmi
Banka Slovenije

*Odgovor je v skrajšani obliki objavljen v Dnevniku (Objektiv), 5.3.2016